

Mācību līdzeklis Iepazīsti Eiropas Savienību un izmanto savas iespējas Ievads

Izglītības attīstības centrs (IAC) izstrādājis mācību līdzekli elektroniskā formā “Iepazīsti Eiropas Savienību un izmanto savas iespējas”. Mācību līdzeklis veidots Eiropas Komisijas un Latvijas valdības noslēgtās Vadības partnerības ietvaros.

Mācību līdzekli izstrādāja **Izglītības attīstības centra autoru kolektīvs**: Ingūna Irbīte, Rolands Ozols, Iveta Vērse un Daina Zelmene. Autori izsaka pateicību par saturisku un metodisku atbalstu tā veidošanā **ekspertiem** Sandrai Falkai, Andrim Gobiņam, Lindai Jākobsonei un Liesmai Osei. Paldies **skolotājiem** Daigai Barkānei, Airai Brokai, Anželikai Ločmelei, Birutai Miņinai, Inesei Molai, Sandrim Rakauskim, Dailai Ranšei, Gaļinai Skorobogatovai, Valentīnai Sūniņai, Ingridai Vaisjunei, Aijai Voitiškei un viņu audzēkņiem par piedalīšanos mācību materiāla apguves izmēģināšanā!

Mācību līdzeklī ir **29 prezentācijas**, kas veidotas *PowerPoint* programmā. Katra no prezentācijām paredzēta kādam no četriem skolēnu vecumposmiem: **1.–3. klasei**, **4.–6. klasei**, **7.–9. klasei un 10.–12. klasei**. Prezentāciju tēmas ir par Eiropas Savienības vēsturi un nākotni, institūcijām, monetāro savienību, tiesībām, vides un klimata jautājumiem, veselību, dzīves kvalitāti un ilgtspējīgu attīstību, kultūru, mākslu un vērtībām, pilsonisko līdzdalību un jauniešu iespējām, kā arī Eiropas Savienības nozīmi pasaulē.

Mācību līdzeklis **izmantojams sociālo zinību, politikas un tiesību**, kā arī **klases stundās**. Tēmas var **integrēt arī citos mācību priekšmetos** — Latvijas un pasaules vēsturē, ģeogrāfijā, bioloģijā, kulturoloģijā, ētikā, filozofijā, valodās u. c. Autori cer, ka mācību līdzeklis pedagogiem un skolēniem būs atbalsts arī dažādās **ārpusstundu aktivitātēs** — debašu klubu darbā, projektu nedēļu organizēšanā, zinātniski pētniecisko darbu veidošanā, Eiropas klubu nodarbībās, Eiropas dienas pasākumos un citās norisēs.

Skolotāja darbu atvieglos **metodiskie ieteikumi**. Tiem ir divas daļas — vienoti metodiskie ieteikumi katram no četriem skolēnu vecumposmiem un kopsavilkuma tabula ar konkrētiem ieteikumiem katrai no 29 prezentācijām. Katra prezentācija paredzēta izmantošanai **vienā vai divās 40 minūšu stundās** atbilstīgi konkrētās klases skolēnu spējām, iepriekšējai sagatavotībai, interesēm un citiem faktoriem.

Visās prezentācijās ievēroti **vienoti struktūras elementi**. Katram no četriem vecumposmiem adresētajās prezentācijās ir atšķirīgs vizuālais noformējums (prezentācijas fona krāsa, zīmējumi u. c.). Katrā prezentācijā ir titullaiids (numurs, nosaukums, skolēnu vecumposms), kā arī slaidi — “Nodarbībā tu uzzināsi” (apakštēmu pieteikums), “Izvērtē savas zināšanas” un “Nodarbībā tu uzzināji” (refleksijas aktivitātes), “Idejas tēmas paplašināšanai”, “Informācijas avoti”. Satura apakštēmas atdala jautājumi un/vai uzdevumi. Jaunākajiem vecumposmiem tie pārsvarā ir zināšanu nostiprināšanas un izpratnes veicināšanas jautājumi. Vecākajām klasēm sarežģītāki — diskusiju un personiskā viedokļa formulēšanas jautājumi. Prezentācijas sākas ar rosinošu jautājumu vai uzdevumu. Tālākais prezentācijas slaidu izkārtojums atbilst klasiskajam kritiskās domāšanas metodikas trīs fāžu principam (ierosināšana, apjēgšana, refleksija). Prezentāciju informatīvo materiālu papildina uzdevumi skolēniem. Respektētas izglītojamo uztveres īpatnības, tāpēc uzdevumi veidoti skolēniem ar atšķirīgu mācīšanās stilu — ir attēli, kustību uzdevumi, darbs ar grafiskajiem organizētājiem, savietošanas uzdevumi, darbs ar statistiku un ekspertu viedokļiem, interneta resursiem u. c.

Autori cer, ka mācību līdzeklis būs noderīgs atbalsts pedagogiem un skolēniem, labāk iepazīstot Eiropas Savienību, ļaus paplašināt zināšanas par iespējām un iedrošinās tās izmantot!

Autori

Tēmu kopsavilkums

1. tēma. Eiropas Savienības vēsture un Latvijas ceļš uz Eiropas Savienību

Prezentācijas numurs	1.1.
Nosaukums	Iepazīsimies — Eiropas Savienība
Skolēnu vecumposms	1.–3. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	Sociālās zinības Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kas ir Eiropas Savienība - Kā Latvija iestājās Eiropas Savienībā - Kādi ir Latvijas ieguvumi no dalības Eiropas Savienībā - Ko Latvija var dot Eiropas Savienībai
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Darbs ar attēliem - Darbs ar karti - Stāstījums - Uzdevums ar saskaitīšanas darbībām - Jautājumi/atbildes - Zīmēšana
Piezīmes	
<ul style="list-style-type: none"> - Stunda 1.–3. klašu skolēniem piedāvā pamatzināšanas par Eiropas Savienību — statusu, dalībvalstu skaitu, Latvijas iestāšanos, valstu iestāšanās iemesliem u. c. - Stundā īpašu uzmanību vajadzētu pievērst izglītojamo iepriekšējo zināšanu aktualizēšanai. Ierosināšanas fāzē, darbojoties ar attēliem (Eiropas Savienības karogs, Eiropas karte, eiro monētas un banknotes, V. Viķe–Freiberģa), vēlams pārrunāt, kur skolēniem tuvākajā apkārtnē redzams Eiropas Savienības karogs, izzināt, kāda ir viņu pieredze eiro lietošanā, atgādināt, ka V. Viķe–Freiberģa bija valsts prezidente laikā, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā. - Apspriežot jautājumu “Kādi labie darbi ar Eiropas Savienības atbalstu paveikti skolā, pagastā, pilsētā?”, vēlams rosināt skolēnus nosaukt piemērus, kā arī noskaidrot, kā cilvēki var uzzināt, ka konkrētais darbs paveikts ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu. - Uzdevumu “Ko Latvija var dot Eiropas Savienībai” var veidot kā mājasdarbu, aicinot skolēnus sagatavot aprakstus, zīmējumus vai citu formātu darbus, kur attēlotas lietas un cilvēki, ar ko Latvija var lepoties, būt interesanta citu Eiropas Savienības valstu iedzīvotājiem. 	
Prezentācijas numurs	1.2.
Nosaukums	Iepazīsimies — Eiropas Savienība
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	Sociālās zinības Klases stunda

Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kas ir Eiropas Savienība - Kādi ir Eiropas Savienības simboli - Kādi ir Eiropas Savienības mērķi - Kā mainījies Eiropas Savienības dalībvalstu skaits - Kādi ir dalībvalstu ieguvumi no pievienošanās Eiropas Savienībai
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Kustību rotaļa - Stāstījums - Jautājumi/atbildes - Skaitļu savietošanas uzdevumi - Zīmēšana, izstādes veidošana - Patiesi un nepatiesi apgalvojumi
Piezīmes	
<ul style="list-style-type: none"> - Ierosināšanas fāzē īstenojamās kustību rotaļas sākuma jautājumi ir personiski — tie saistīti ar skolēnu un viņa pieredzi. Rotaļai attīstoties, jautājumi pakāpeniski pievēršas Eiropas Savienības tēmām. Skolotājs jautājumu klāstu var papildināt ar citiem savas klases skolēnu interesēm un vecumposma īpatnībām piemērotiem jautājumiem. Ja mācību telpas nav piemērotas apla veidošanai, to var aizstāt ar piecelšanos/apsēšanos vai citiem kustību elementiem. - Skaitļu savietošanas uzdevumā (8., 9. slaidis) skolēni jāiedrošina, ka uzdevumu iespējams izpildīt bez īpašām priekšzināšanām tēmā. - Eiropas Savienības devīze “<i>United in diversity</i>” dažādos informācijas avotos latviešu valodā tulkota atšķirīgi — vienota dažādībā, vienoti dažādībā, vienotība dažādībā, vienoti daudzveidībā. Mācību materiālā izmantota devīze “Vienoti dažādībā”. Autori uzskata — daudzskaitļa formas lietojums pastiprina izpratni, ka savienība apvieno dažādus cilvēkus un valstis. 	

Prezentācijas numurs	1.3.
Nosaukums	Eiropas Savienības vēsture un Latvijas ceļš uz Eiropas Savienību
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālās zinības - Vēsture
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības dibināšanas cēloņi un pirmsākumi - Eiropas Savienības dibināšanas iniciatori - Eiropas Savienības mērķi un simboli - Eiropas Savienības līgumi - Eiropas Savienības paplašināšanās gaita - Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Jautājumi/atbildes - Minilekcija - Darbs ar karti

	<ul style="list-style-type: none"> - Argumentu veidošana, viedokļa pamatošana - Diskusija - Tests
Piezīmes	
<ul style="list-style-type: none"> - Skolēnu uzmanība jāpievērš tam, ka nosaukums “Eiropas Savienība” tiek lietots kopš 1992. gada. Līdz tam Eiropas valstu tuvināšanās notika ar līgumiem atsevišķās saimniecības nozarēs (ogļu ieguve, atomenerģija u. c.) un valstu apvienību devēja par Eiropas Kopieniem. - Tēmas atspoguļojumā var veidot starppriekšmetu saikni ar vēsturi, aktualizējot skolēnu zināšanas par Eiropas valstu attiecībām 19. gs. beigās un 20. gs. pirmajā pusē, Tautu Savienības darbību, Otrā pasaules kara sekām u. c. - Eiropas Savienības devīze “<i>United in diversity</i>” dažādos informācijas avotos latviešu valodā tulkota atšķirīgi — vienota dažādībā, vienoti dažādībā, vienotība dažādībā, vienoti daudzveidībā. Mācību materiālā izmantota devīze “Vienoti dažādībā”. Autori uzskata — daudzskaitļa formas lietojums pastiprina izpratni, ka savienība apvieno dažādus cilvēkus un valstis. - Idejas tēmas paplašināšanai (26. slaidis) piedāvā aktivitātes skolēniem, kas pārstāv dažādus mācīšanās tipus — muzikālo, vizuālo u. c. 	

Prezentācijas numurs	1.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības vēsture un Latvijas ceļš uz Eiropas Savienību
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Politika un tiesības - Vēsture
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības dibināšanas cēloņi un pirmsākumi - Eiropas Savienības dibināšanas iniciatori - Eiropas Savienības līgumi - Eiropas Savienības paplašināšanās gaita - Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Asociāciju veidošana - Darbs ar grafiskajiem organizētājiem - Darbs ar karti - Dubultā dienasgrāmata
Piezīmes	
<ul style="list-style-type: none"> - Skolēnu uzmanība jāpievērš tam, ka nosaukums “Eiropas Savienība” tiek lietots kopš 1992. gada. Līdz tam Eiropas valstu tuvināšanās notika ar līgumiem atsevišķās saimniecības nozarēs (ogļu ieguve, atomenerģija u. c.) un valstu apvienību devēja par Eiropas Kopieniem. 	

- Tēmas atspoguļojumā var veidot starppriekšmetu saikni ar vēsturi, aktualizējot skolēnu zināšanas par Eiropas valstu attiecībām 19. gs. beigās un 20. gs. pirmajā pusē, Tautu Savienības darbību, Otrā pasaules kara sekām u. c.
- 5. slaidā uzdevums — raksturot izaicinājumus, kas Eiropas valstu valdībām un iedzīvotājiem bija jārisina pēc Otrā pasaules kara (ekonomikā, iekšpolitikā, ārpolitikā, ikdienas dzīvē). Šo uzdevumu skolēniem var piedāvāt kā mājasdarbu, kas jāizpilda pirms tēmas apguves. Darbu var veikt individuāli vai grupās — katrā no četrām satura jomām.
- 22. un 23. slaidā izmantojama “dubultās dienasgrāmatas” metode. Skolēns izvēlas vienu 2003. gadā paustu viedokli par Latvijas pievienošanos Eiropas Savienībai un uzraksta savu atbildi/komentāru šā viedokļa autoram. Skolēni atbildes pamatošanai jārosina izmantot konkrētus pierādījumus (faktus, skaitļus u. c.).
- Mājas uzdevumu pēc tēmas apguves ieteicams saistīt ar dažādu sociālo un profesionālo grupu viedokļa noskaidrošanu par Latvijas dalību Eiropas Savienībā. Šo grupu pārstāvjus vislabāk izvēlēties no vietējās vides — pagasta, pilsētas iedzīvotājiem.

2. tēma. Monetārā savienība

Prezentācijas numurs	2.3.
Nosaukums	Eiropas Savienības monetārā sistēma
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālās zinības - Ģeogrāfija - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiro un tā ieviešana - Eiro banknotes un monētas - Eirozona. Eiropas Centrālā banka - Latvija un eiro
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Darbs ar karti un attēliem - Jautājumi/atbildes - Interneta spēle - Mācību ekskursija - Zināšanu izvērtējums
Piezīmes	
<u>3. slaidis</u> Attēlos redzamās naudas vienības ir 1 ASV dolārs, 10 Krievijas rubļi, 5 eiro un 5 Latvijas lati.	
<u>8. slaidis</u> Atbilde uz jautājumu — Igaunijā.	
<u>9. slaidis</u> Kartē gaiši zilā krāsā attēlotas eirozonas valstis, zaļā, sarkanā un brūnā krāsā attēlotas valstis,	

kur eiro nelieto kā maksāšanas līdzekli.

Atbilde uz jautājumu — Bulgārija, Čehija, Dānija, Latvija, Lielbritānija, Lietuva, Polija, Rumānija, Ungārija un Zviedrija.

10. slaidis

1. Vēl trīs Eiropas valstis (Monako, Sanmarīno un Vatikāns) noslēgušas vienošanos ar Eiropas Savienību par eiro kā oficiālās valūtas lietošanu. Noslēgtā vienošanās dod tiesības šīm valstīm kalt arī savas monētas.
2. Bez oficiālas vienošanās eiro kā oficiālo valsts valūtu vienpusēji ieviesušas arī citas valstis, piemēram, Melnkalne, Kosova un Andora.

11. slaidis

1. Banknotēm ir atšķirīga krāsa un izmērs, lai cilvēkiem, t. sk. vājredzīgiem un neredzīgiem, būtu vieglāk atšķirt banknotes.
2. Euro banknotes veidotas pēc viena parauga — uz tām attēloti Eiropas kultūras mantojumu raksturojoši simboli: logi, vārti un tilti no dažādiem vēstures laikmetiem. Euro banknošu dizaina autors Roberts Kalina savā koncepcijā norādījis: “Logi un vārti katras banknotes aversā simbolizē atvērtības un sadarbības garu Eiropā. Uz banknotēm ir attēlotas arī 12 Eiropas Savienības zvaigznes, raksturojot mūsdienu Eiropas dinamismu un saskaņu. Katras banknotes reversā tika izmantoti tiltu motīvi no sendienām līdz pat mūsdienu sarežģītājiem piekartiltiem, metaforiski atainojot komunikāciju starp Eiropas tautām un Eiropu un pārējo pasauli.”
3. Euro banknotes veidotas vienādas ar mērķi uzsvērt ES valstu vienotību dažādībā.

12. slaidis

1. Visām astoņām monētām ir vienāda kopējā puse (averss), bet otra puse (reverss) ir atšķirīga — ar attiecīgās valsts veidoto simboliku katrai no eirozonas valstīm, un to ieskauj ES 12 zvaigznes.
2. Monētu kopējās puses dizaina autors ir Liks Lijkss (*Luc Luycx*) no Beļģijas.
3. Uz 1 centa, 2 un 5 centu monētas attēlota Eiropas vieta pasaules kartē, uz 10, 20 un 50 centu monētas attēlota no atsevišķām valstīm sastāvošā Eiropa, bet uz 1 un 2 eiro monētas redzama apvienotā Eiropa.
4. Euro monētām ir vairāki papildu elementi, lai palīdzētu lietotājiem, īpaši neredzīgiem un vājredzīgiem cilvēkiem, atpazīt dažādu nominālvērtību monētas. Piemēram, katras nominālvērtības monētai ir citāda josta.
5. Visu eirozonas valstu monētas neatkarīgi no tā, kuras valsts veidots simbols rotā tās reversu, ir derīgas visās eirozonas valstīs.

13. slaidis

Atbildes monētu parādīšanās secībā:

1. Nīderlande — uz monētas ir Nīderlandes karalienes Beatrikses portreta atveids;
2. Beļģija — uz monētas attēlots karalis Alberts II; starp zvaigznēm ievietots gadskaitlis un karaļa monogramma (lielais burts A ar karaļa kroni virs tā);
3. Somija — uz monētām attēloti lāceņu ziedi;

4. Francija — uz monētas redzams koks, kas simbolizē “dzīvību, nepārtrauktību un izaugsmi”; to ietver sešstūris un Francijas Republikas moto “brīvība, vienlīdzība, brālība” (*liberté, égalité, fraternité*);
5. Vācija — uz monētas atspoguļotais ērglis simbolizē Vācijas suverenitāti;
6. Grieķija — uz 2 eiro monētas attēlota mitoloģiska aina: Zevs vērša veidolā nolaupa Eiropu (motīvs no mozaīkas Spartā);
7. Īrija — uz monētām ir tradicionālais Īrijas simbols — ķeltu arfa, norādīts emisijas gads un uzraksts *Eire* — Īrija (gēlu valodā);
8. Itālija — uz monētas ir Rafaēla zīmētā Dantes Aligjēri (*Dante Alighieri*) portreta atveids.

Plašāki paskaidrojumi par katrā monētā attēloto, kā arī citu eiro monētu attēli ir Latvijas Bankas interneta vietnē

http://www.bank.lv/images/stories/images/img_lb/sapinfo/latvian/Izstade/Eiro_monetu_izcelsme.pdf

17. slaidis

Kopš 2005. gada Latvijas lata vērtība ir piesaistīta eiro. Latvijas Banka saglabās piesaisti eiro līdz eiro ieviešanai Latvijā.

18. slaidis

Latvija eiro monētas kals saskaņā ar Latvijas Nacionālo eiro ieviešanas plānu, kad būs pieņemts Eiropas Savienības Padomes lēmums par Latvijas pievienošanos eirozonai.

- 5, 2 un 1 centa monētu reversā ir mazais Latvijas valsts ģerbonis.
- 50, 20 un 10 centu monētu reversā ir lielais Latvijas valsts ģerbonis.

19. slaidis

1. Attiecībā uz maksājumu samazināšanos jāpiebilst, ka Latvijā lielākā daļa kredītu ir izsniegti eiro. Maksājumi par kredītiem, kas eirozonas valstīs izsniegti eiro, ir mazāki nekā valstīs ārpus eirozonas.
2. Kā vēl vienu argumentu ieguvumiem pēc eiro ieviešanas var minēt iespēju salīdzināt cenas precēm un pakalpojumiem dažādās valstīs, piemēram, Latvijā un Igaunijā.

20. slaidis

Atbildes uz jautājumiem:

1 — E; 2 — I; 3 — J; 4 — F; 5 — B; 6 — A; 7 — H; 8 — C; 9 — D; 10 — G.

Prezentācijas numurs	2.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības monetārā sistēma
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību	- Biznesa ekonomiskie pamati

priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Ģeogrāfija - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiro un tā ieviešana - Eiro banknotes un monētas - Eirozona - Monetārā un fiskālā politika - Eiropas Ekonomiskā un monetārā savienība - Eiropas Centrālā banka - Latvija un eiro
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Jautājumi/atbildes - Darbs ar karti - Diskusija - Videoklipu skatīšanās - Interneta spēle - Mācību ekskursija - Zināšanu izvērtējums
Piezīmes	
<p><u>6. slaidis</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cenu stabilitāte — inflācijas līmenis nedrīkst vairāk kā par 1,5 procentu punktiem pārsniegt vidējo inflācijas līmeni trīs Eiropas Savienības valstīs, kur iepriekšējā gadā bijis viszemākais inflācijas līmenis. 2. Budžeta deficīts — tam parasti jābūt zemākam par 3% no iekšzemes kopprodukta (IKP). 3. Valsts kopējais parāds — valsts parāds nedrīkst pārsniegt 60% no IKP, taču valstis ar augstāku parāda līmeni tomēr var ieviest eiro, ja to parādu līmenis pastāvīgi krītas. 4. Procentu likme — ilgtermiņa procentu likme nedrīkst vairāk kā par 2 procentu punktiem pārsniegt vidējo procentu likmi trīs Eiropas Savienības valstīs, kur iepriekšējā gadā bijis viszemākais inflācijas līmenis. 5. Valūtas kursa stabilitāte — valsts valūtas maiņas kurss divu gadu laikā nedrīkst pārsniegt iepriekš noteiktas svārstību robežas. <p><u>7. slaidis</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Banknotēm ir atšķirīga krāsa un izmērs, lai cilvēkiem, t. sk. vājredzīgiem un neredzīgiem, būtu vieglāk tās atšķirt. 2. Eiro banknotes veidotas pēc viena parauga — uz tām attēloti Eiropas kultūras mantojumu raksturojoši simboli: logi, vārti un tilti no dažādiem vēstures laikmetiem. Eiro banknošu dizaina autors Roberts Kalina savā koncepcijā norādījis: “Logi un vārti katras banknotes aversā simbolizē atvērtības un sadarbības garu Eiropā. Uz banknotēm ir attēlotas arī 12 Eiropas Savienības zvaigznes, raksturojot mūsdienu Eiropas dinamismu un saskaņu. Katras banknotes reversā tika izmantoti tiltu motīvi no sendienām līdz pat mūsdienu sarežģītajiem piekartiltiem, 	

metaforiski atainojot komunikāciju starp Eiropas tautām un Eiropu un pārējo pasauli.”

3. Euro banknotes veidotas vienādas ar mērķi uzsvērt ES valstu vienotību dažādībā.

8. slaidis

1. Visām astoņām monētām ir vienāda kopējā puse (averss), bet otra puse (reverss) atšķiras ar attiecīgās valsts veidoto simboliku katrai no eirozonas valstīm, ko ieskauj ES 12 zvaigznes.
2. Monētu kopējās puses dizaina autors ir Līks Līkss (*Luc Luycx*) no Beļģijas.
3. Uz 1 centa, 2 un 5 centu monētas attēlota Eiropas vieta pasaules kartē, uz 10, 20 un 50 centu monētas attēlota no atsevišķām valstīm sastāvošā Eiropa, bet uz 1 un 2 eiro monētas redzama apvienotā Eiropa.
4. Euro monētām ir vairāki papildu elementi, lai palīdzētu lietotājiem, īpaši neredzīgiem un vājredzīgiem cilvēkiem, atpazīt dažādu nominālvērtību monētas. Piemēram, katras nominālvērtības monētai ir citāda josta.
5. Visu eirozonas valstu monētas neatkarīgi no tā, kuras valsts simbols rotā tās reversu, ir derīgas visās eiro zonas valstīs.

Ja skolēniem tēma par eiro monētām šķiet saistoša, to var paplašināt ar 7.–9. klašu materiālā piedāvāto uzdevumu 13. slaidā.

10. slaidis

Atbilde uz jautājumu (valstis, kas kartē iekrāsotas gaiši zilā krāsā):

2011. gadā eiro ir valsts valūta Austrijā, Beļģijā, Francijā, Grieķijā, Igaunijā, Īrijā, Itālijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Nīderlandē, Portugālē, Slovākijā, Slovēnijā, Somijā, Spānijā un Vācijā.

15. slaidis

Eiropas Centrālā banka atrodas Vācijas pilsētā Frankfurtē pie Mainas.

Eiropas Centrālā banka cenu stabilitāti uztur ar diviem galvenajiem instrumentiem:

1. nosakot naudas daudzumu eirozonā;
2. pētīt cenu tendences Eiropā un novērtējot iespējamus draudus eiro stabilitātei.

Eiropas Centrālajai bankai (turpmāk tekstā — ECB) ir arī citi uzdevumi:

1. veikt ārvalstu valūtu operācijas (pie ārvalstu valūtas operācijām pieder ārvalstu valūtas intervences un tādas operācijas kā ārvalstu valūtu procentu ienākumu pārdošana un komercdarījumi);
2. pārvaldīt ārvalstu rezervju portfeli (tas nodrošina ECB pietiekamu likviditāti ārvalstu valūtas operāciju veikšanai to valstu valūtās, kas nav ES dalībvalstis) un pašu kapitāla portfeli (tā mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem savas darbības izdevumu segšanai, kā arī tas kalpo kā rezerves kapitāls iespējamo zaudējumu segšanai);
3. nodrošināt maksājumu sistēmas darbību.

17. slaidis

Latvija eiro monētas kals saskaņā ar Latvijas Nacionālo eiro ieviešanas plānu, kad būs

pieņemts Eiropas Savienības Padomes lēmums par Latvijas pievienošanu eirozonai.

- 5, 2 un 1 centa monētu reversā ir mazais Latvijas valsts ģerbonis;
- 50, 20 un 10 centu monētu reversā ir lielais Latvijas valsts ģerbonis.

18. slaidis

Diskusiju var organizēt arī divās grupās, katrai grupai uzticot divus no četriem uzdevumiem.

20. slaidis

Atbildes uz jautājumiem.

1. 17 — eirozonas dalībvalstu skaits 2011. gadā.
2. 5 — Māstrihtas līgumā ir iekļauti pieci noteikumi, kas valstīm jāizpilda, lai varētu ieviest vienoto valūtu.
3. Euro — Eiropas Savienības vienotā naudas vienība jeb valūta.
4. Averss — monētas un banknotes priekšpuse, reverss — monētas un banknotes aizmugure.
5. Eurozona — teritorija, kur euro lieto kā maksāšanas līdzekli.
6. Monetārā politika — valsts rīcība, lai nodrošinātu ekonomisku stabilitāti valstī, piemēram, stabilas cenas un zemu inflāciju, regulējot naudas daudzumu apgrozībā un kredītprocentu likmes; fiskālā politika — valsts nodokļu politika, kas nosaka, cik un kādus nodokļus iedzīvotāji un uzņēmēji maksās, kāds būs valsts budžets, cik liels būs valsts iekšējais un ārējais parāds.
7. 2014. gads — gads, kad Latvija plāno ieviest euro.
8. Ekonomiskā konverģence — process, kad valstu ekonomikas tiek pielāgotas vienotās valūtas ieviešanai.
9. 2002. gada 1. janvāris — datums, kad euro monētas un banknotes tika laistas apgrozībā.
10. Eiropas Centrālā banka — institūcija, kas atbild par monetārās politikas īstenošanu eirozonā.
11. Vadības grupa — darba grupa, kas vada euro ieviešanas procesu Latvijā.

3. tēma. Eiropas Savienības institūcijas un lēmumu pieņemšana

Prezentācijas numurs	3.3.
Nosaukums	Eiropas Savienības institūcijas un lēmumu pieņemšana
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Latvijas un pasaules vēsture - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Eiropas Savienības institūcijas, to darbība un lēmumu pieņemšana - Eiropas Parlaments - Eiropadome

	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības Padome - Eiropas Komisija
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Darbs ar attēlu - Jautājumi/atbildes - Viktorīnas izveide un datu apkopošana - Mācību ekskursija - Tikšanās ar Eiropas Parlamenta deputātu - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Prezentāciju var izmantot secīgi visu vai arī pa daļām — vispirms apskatot kopsavilkumu 3. un 4. slaidā un pēc tam aplūkojot katru interesējošo Eiropas Savienības institūciju un tās darbību atsevišķi — Eiropas Parlamenta darbība (5.–14. slaidis), Eiropadomes un Eiropas Savienības Padomes darbība (15.–20. slaidis) un Eiropas Komisijas darbība (21.–23. slaidis).</p> <p>Ja materiāls tiek izmantots pa daļām, pēc 20. slaida ieteicams, lai skolēni salīdzina Eiropadomes un Eiropas Savienības Padomes darbību — būtu jāuzsver atšķirīgais abu institūciju darbībā.</p> <p><u>24. slaidis</u> Atbildes.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Apgalvots nepareizi. Pareizā atbilde — <u>Eiropas Savienības Padome</u> ir Eiropas Savienības dalībvalstu ministru sanāksme. 2. Apgalvots pareizi, jo Eiropas Savienības Padome lemj par Eiropas Savienības ārpolitiku. 3. Apgalvots nepareizi. Pareizā atbilde — Eiropas Parlamentā tiek ievēlēti <u>27 Eiropas Savienības</u> valstu deputāti. 4. Apgalvots pareizi, jo Eiropas Komisija pilda Eiropas Parlamenta un Eiropadomes pieņemtos lēmumus. 5. Apgalvots nepareizi. Pareizā atbilde — Eiropas Komisijas vadītājs ir <u>Portugāles pārstāvis Žozē Manuels Barozu</u>. 6. Apgalvots daļēji pareizi, jo Eiropas Savienības Padomes darbu plāno prezidējošā valsts, bet Latvija par ES Padomes prezidējošo valsti kļuš <u>2015.</u> gadā. 	

Prezentācijas numurs	3.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības institūcijas un lēmumu pieņemšana
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Politika un tiesības - Latvijas un pasaules vēsture - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības institūcijas un to darbība - Eiropas Parlaments

	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropadome - Eiropas Savienības Padome - Eiropas Komisija - Lēmumu pieņemšana Eiropas Savienībā - Eiropas Savienības tiesību akti
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Jautājumi/atbildes - Pārrunas klasē - Interneta spēle - Mācību ekskursija - Tikšanās ar EP deputātu - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Prezentāciju var izmantot secīgi visu vai arī pa daļām — vispirms prezentācijas vispārīgo daļu (3.–6. slaidi) ar kopsavilkumu 7., 8 un 9. slaidā par ES institūcijām un pēc tam pārējās prezentācijas daļas, atsevišķi aplūkojot: 1) Eiropas Parlamenta darbību (10.–21. slaidi); 2) Eiropadomes un Eiropas Savienības Padomes darbību (22.–29. slaidi), 3) Eiropas Komisijas darbību (30.–34. slaidi) un 4) lēmumu pieņemšanu Eiropas Savienībā (35.–37. slaidi).</p> <p>Prezentācijā nav papildu informācijas par 9. slaidā nosauktajām institūcijām, bet skolotājs var vai nu turpināt tēmas apskati arī par šīm institūcijām, vai lūgt skolēniem sagatavot šo informāciju kā mājasdarbu.</p> <p><u>21. slaidi</u></p> <p>Atbildes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ivars Godmanis — F — Budžeta komiteja; 2. Sandra Kalniete — H — Iekšējā tirgus un patērētāju tiesību komiteja; 3. Krišjānis Kariņš — B — Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja; 4. Aleksandrs Mirskis — A — Ārlietu komiteja; 5. Alfrēds Rubiks — C — Lauksaimniecības un lauku attīstības komiteja; 6. Inese Vaidere — E — Ārlietu komiteja un Cilvēktiesību apakškomiteja; 7. Roberts Zīle — D — Transporta un tūrisma komiteja un Īpašā finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes komiteja; 8. Tatjana Ždanoka — G — Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja un Lūgumrakstu komiteja. 	

4. tēma. Eiropas Savienības piedāvātās iespējas jauniešiem

Prezentācijas numurs	4.2.
Nosaukums	Eiropas Savienības piedāvātās iespējas — ceļošana
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	Sociālās zinības Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kādi dokumenti nepieciešami ceļojot - Kā iespējams sazināties pa tālruni ceļojuma laikā - Kā risināt ceļojuma laikā radušās problēmas - Kā ceļot kopā ar mājdzīvniekiem
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Stāstījums - Jautājumi - Diskusija - Situāciju modelēšana - Karikatūras analīze - Zināšanu izvērtējums
Piezīmes	
<p>Stundā skolotājs var rosināt skolēnus pastāstīt par pieredzi ceļojumos — kā notiek gatavošanās, kas ceļojot ir visinteresantākais un kas var sagādāt grūtības. Kartē var atzīmēt Eiropas Savienības valstis, kurās skolēni bijuši ceļojumu laikā un kuras gribētu apceļot. Mājasdarbs var būt ieteikumu sagatavošana ceļotājiem Eiropas Savienībā. Ieteikumos skolēniem jānorāda, kā labāk sagatavoties ceļojumam un kā ceļot droši. Lai veicinātu skolēnu radošo garu, ieteikumus var sagatavot atraktīvā un saistošā veidā pēc skolēnu izvēles.</p>	

Prezentācijas numurs	4.3.
Nosaukums	Eiropas Savienības piedāvātās iespējas jauniešiem iesaistīties un īstenot dažādus projektus
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	Sociālās zinības Klases stunda

Satura pamatjautājumi	Jauniešu iespējas piedalīties Eiropas Savienības izglītības programmās — “Mūžizglītības programmā” un programmā “Jaunatne darbībā”
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusija - Mini lekcija - Pieredzes analīze - Projekta ideju radīšana - Jauniešu iniciatīvas plānošana - Prezētāciju un uzstāšanās vērtēšana - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Nodarbības laikā ieteicams uzsvērt informāciju par jauniešu projektu īstenošanas iespējām Eiropas Savienībā. Klasē vēlams izmantot ne tikai prezentācijā iekļauto informāciju, bet arī Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras mājaslapā pieejamo (http://www.jaunatne.gov.lv/). Piemēram, sadaļā “programma “Jaunatne darbībā”” sadaļu “Raksti projektu”. Skolēnus var iepazīstināt ar programmas vadlīnijām un parādīt, kā rakstāms projekts, kādas prasības jāievēro. Lai ilustrētu dažādas jauniešu īstenotas aktivitātes programmā “Jaunatne darbībā”, nodarbībā var izmantot arī video informāciju no mājaslapas sadaļas — galerijas.</p>	

Prezentācijas numurs	4.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības piedāvātās iespējas jauniešiem — izglītība, darba iespējas, brīvprātīgais darbs
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	Politika un tiesības
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Studiju un darba iespējas Eiropas Savienībā - Eiropas Brīvprātīgais darbs - Konkurss EUROSCOLA - Kā noskaidrot neskaidros jautājumus par Eiropas Savienību
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Ievadījums tēmā - Mini lekcija - Diskusija - Jautājumu modelēšana un uzdošana - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Uz nodarbību vēlams uzaicināt jauniešu, kas studējis kādā Eiropas Savienības valstī, un šādi veicināt skolēnu diskusiju par studiju iespējām Eiropas Savienībā. Skolotājs var rosināt skolēnus rakstīt motivācijas vēstuli līdzdalībai konkursā EUROSCOLA. Ja skolēni ieinteresēti</p>	

piedalīties konkursā, tad vēstules rakstīšanu vēlams uzdot kā mājasdarbu. Mājasdarbs skolēniem var būt daudzveidīgu jautājumu sagatavošana par Eiropas Savienības tēmām. Nākamajā stundā var analizēt skolēnu jautājumus: kuras atbildes ir zināmas, uz kuriem jautājumiem var sameklēt atbildes un kuri jautājumi palikuši neskaidri, bet uz kuriem skolēni vēlētos saņemt atbildes ar “Eurodesk” palīdzību.

5. tēma. Tiesības Eiropas Savienībā

Prezentācijas numurs	5.4.1.
Nosaukums	Pamattiesības Eiropas Savienībā
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Politika un tiesības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Eiropas Savienības Pamattiesību harta - Eiropas Savienības starptautiskās iniciatīvas pamattiesību jomā
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Situāciju analīze - Jēdzienu skaidrojums - Diskusija
Piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> - Tēmas apgūvē ieteicams aktualizēt starppriekšmetu saikni ar citām Politikas un tiesību kursa tēmām — Eiropas Padomes darbība cilvēktiesību jomā, tiesību klasifikācija u. c. - Vēlams uzsvērt saikni starp diviem tēmas apgūvē būtiskiem jēdzieniem — pamattiesības un cilvēktiesības (6. slaidis). - 10. slaidā, skaidrojot jēdzienus (deklarācija, harta, konvencija), var veidot starppriekšmetu saikni ar vēsturi. Skolēni var nosaukt konkrētus šo dokumentu piemērus, analizēt to tapšanas vēsturiskos apstākļus un juridisko spēku. - Stundā ieteicams izmantot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas eksemplāru drukātā formā, lai veidotu skolēniem priekšstatu par dokumenta valodu, struktūru, apjomu u. c. Hartas teksts latviešu valodā drukāšanai pieejams vietnē http://eur-lex.europa.eu/lv/treaties/dat/32007X1214/hm/C2007303LV.01000101.htm

Prezentācijas numurs	5.4.2.
Nosaukums	Patērētāju tiesības Eiropas Savienībā
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību	- Klases stunda

priekšmeti	- Politika un tiesības
Satura pamatjautājumi	- Patērētāju tiesību aizsardzības pamatprincipi Eiropas Savienībā - Kā rīkoties patērētāja tiesību aizskārums situācijās - Eiropas Savienības nozīmīgākās iniciatīvas patērētāja tiesību aizsardzības jomā
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Pieredzes aktualizēšana - Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Diskusija - Situāciju analīze - Ieteikumu veidošana
Piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> - Nodarbības gaitā vēlams aktualizēt skolēnu pieredzi par patērētāju tiesībām. Apspriet gadījumus, kad izglītojamie saskārušies ar patērētāju tiesību pārkāpumiem, kādi bijuši situāciju risinājumi u. c. - Kā mājas uzdevums vēlams kāda praktiska aktivitāte — aizpildīt prasības pieteikuma veidlapu, sazināties ar kādu no patērētāju tiesību aizsardzības centriem u. tml. - Lai rosinātu skolēnu uzticēšanos patērētāju tiesību aizsardzības mehānismiem, audzēkņi būtu jāiepazīstina ar konkrētiem pozitīvas pieredzes stāstiem, kas apliecina, ka patērētājs, kas pārzina savas tiesības, var tās sekmīgi aizstāvēt. Pieredzes stāstus var meklēt PTAC mājas lapā www.ptac.gov.lv. Iespējams uz skolu uzaicināt šīs iestādes pārstāvi vai citu cilvēku, kam ir pieredze patērētāju tiesību aizstāvībā.

6. tēma. Vide un klimata pārmaiņas

Prezentācijas numurs	6.4.
Nosaukums	Klimata pārmaiņas
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Ģeogrāfija - Bioloģija - Politika un tiesības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Klimata pārmaiņu jēdziens - ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padome - Siltumnīcefekts - Eiropas Savienības un pasaules sabiedrības rīcība klimata pārmaiņu mazināšanai - Kioto protokols
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Mini lekcija - Darbs ar attēliem - Jautājumi/atbildes

- Darbs ar internetu
- Mācību ekskursija
- Informatīvas kampaņas organizēšana
- Simulācijas spēle
- Zināšanu izvērtējums

Piezīmes

Materiālu skolotājs var dalīt pēc saviem ieskatiem. Viens no variantiem — pirmajā stundā pārrunāt klimata pārmaiņu jēdzienu, to ilustrējošos piemērus, siltumnīcefekta jēdzienu un veidus (3.–18 slaidi), bet otrajā stundā apskatīt Eiropas Savienības un starptautiskās sabiedrības aktivitātes klimata pārmaiņu mazināšanai (19.–29. slaidi).

17. slaidi

Tropiskie lietusmeži spēj absorbēt lielu daudzumu ogļskābās gāzes, kas, mežu platībām samazinoties, nonāk atmosfērā un pastiprina siltumnīcefekta radītās sekas.

19. slaidi

- 2007. gadā padome publicēja ceturto ziņojumu par to, kas paveikts sešu gadu laikā kopš 2001. gada.
- Ziņojums pārliecinoši pamatoja faktu, ka cilvēku saimniekošanas rezultātā radītās siltumnīcas gāzes izraisa globālo sasilšanu un vidējās temperatūras pieaugumu.
- Nākamais ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes ziņojums tiks publicēts 2014. gadā.

20. slaidi

Nepieciešamais finansējums būtu ievērojami mazāks nekā izdevumi, kas radīsies, ja nekas netiks darīts klimata pārmaiņu ierobežošanai.

21. slaidi

- Pirms Kioto protokola 1992. gadā tika pieņemta ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām. Šī konvencija izveidoja mehānismu starptautiskajām sarunām par klimata pārmaiņu jautājumiem. Diemžēl konvencijas mērķi valstīm nav obligāti, un tās var tos neievērot.
- Kioto protokols ekonomiski attīstītajām valstīm laikā no 2008. līdz 2012. gadam paredzēja samazināt globālo sasilšanu veicinošo kaitīgo izmešu apjomu vidēji par 5,2% no 1990. gada līmeņa. Kioto protokolā katrai valstij ir citi noteikumi. Piemēram, ASV apņēmas samazināt izmešu daudzumu par 7%, ES — par 8%. Latvijai saskaņā ar Kioto protokolu izmešu daudzums bija jāsamazina par 8%.

22. slaidi

- Lai gan bija panākta vienošanās, ASV Senāts neratificēja Kioto protokolu, norādot, ka tas apdraud ASV ekonomiskās intereses. (ASV 1990. gadā radīja 36,1% no visiem siltumnīcefektu pastiprinošajiem izmešiem pasaulē.)
- Arī Austrālija paziņoja, ka neratificēs paktu, jo tas nav valsts ekonomikas interesēs. (Austrālija ir viena no lielākajām akmeņogļu eksportētājvalstīm pasaulē.)

- Otrs publiski paustais iemesls, kāpēc ASV un Austrālija atteicās parakstīt Kioto protokolu, bija fakts, ka tas nav saistošs Āzijas un Klusā okeāna reģiona valstīm (piemēram, Ķīnai un Indijai), kas kopumā rada vairāk nekā 40% no kopējā siltumnīcefektu izraisošo gāzu apjoma pasaulē. Abas valstis norādīja, ka šāda veida ierobežojumi vienai un ierobežojumu trūkums otrai daļai valstu rada ekonomiski nevienlīdzīgu konkurenci un izkropļo tirgu.

23. slaidis

Kopenhāgenas konference noslēdzās bez rezultātiem, jo valstis nespēja vienoties par kopējo siltumnīcefektu izraisošo gāzu izmešu samazināšanas apjomu un finansiālās palīdzības apjomu attīstības valstīm šo pārmaiņu veikšanā.

Rakstus par šo jautājumu piedāvā, piemēram:

- interneta vietne www.lv.lv — <http://lv.lv/index.php?menu=doc&sub=&id=202698>
- Neatkarīgā Rīta Avīze <http://zinat.nra.lv/pasaule/11700-kopenhagenas-konference-nosledzas-ar-strupcelu.htm>

26. slaidis

Ekonomikas ministrijas dati

1. 2008. gadā Latvija bija samazinājusi siltumnīcefekta gāzu emisijas par 58%, salīdzinot ar 1990. gada rādītājiem. Līdz 2020. gadam plānots, ka Latvija siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinās par 56%.
2. Latvijai vēl jāveic enerģijas patēriņa samazinājumi, lai izpildītu kopējās apņemšanās. Lai to paveiktu, Latvija kā prioritāti izvirzījusi nepieciešamību palielināt biogāzes ražošanu, palielināt biomasas izmantošanu elektroenerģijas ražošanā un siltumapgādē, veikt energoefektivitātes pasākumus sabiedriskajā sektorā (piemēram, bērnudārzos un skolās), kā arī veikt energoefektivitātes palielināšanu dzīvojamās mājās. Šim nolūkam pieejami ievērojami finanšu resursi arī no Eiropas struktūrfondiem.
3. Latvijā 2008. gadā 29,9% no kopējās patērētās enerģijas apjoma tika iegūti no atjaunojamajiem avotiem. Latvija apņēmusies līdz 2020. gadam šo skaitli palielināt līdz 50%, bet līdz 2030. gadam vēlas palielināt līdz 50%.

Papildu informācija:

Ekonomikas ministrijas interneta vietnē

http://www.em.gov.lv/images/modules/items/ES2020_info%281%29.pdf

Vides un reģionālās attīstības ministrijas interneta vietnē

http://www.vidm.gov.lv/lat/publ/seminari/files/text/Seminari//Klimata%20seminars_130308.pdf

27. slaidis

Tā kā Latvija ievērojami samazinājusi siltumnīcefekta gāzu emisijas, tad neizmantotās kvotas var pārdot citām pasaules valstīm. Piemēram, 2009. gadā vides ministrs Raimonds Vējonis parakstīja līgumu par neizmantoto kvotu pārdošanu Japānai.

7. tēma. Veselība

Prezentācijas numurs	7.1.
Nosaukums	Veselība
Skolēnu vecumposms	1.–3. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Dabaszinības - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	Eiropas Savienības atbalsts veselīgam dzīvesveidam — veselīgam uzturam un fiziskām aktivitātēm
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Stāstījums - Darbs ar attēlu - Jautājumi/atbildes - Radoši uzdevumi - Diskusija - Darbs ar karti - Informācijas vizualizēšana - Izvērtējums
<p>Piezīmes Lai saruna par sezonas augļu/dārzeņu izmantošanu ēdienkartē skolēniem būtu interesantāka un saprotamāka, skolotājs stundā var rādīt dažādus augļus un dārzeņus un jautāt, kuri no tiem ir audzēti Latvijā, kuri citās valstīs, kuri ir sezonas dārzeni u. tml. Stundu var papildināt arī ar augļu/dārzeņu attēliem un uzdevumiem — no kuras valsts ir šis dārzenis, ko veselīgu no tā var pagatavot u. tml. Idejas uzdevumiem un kartītes ar augļu/dārzeņu attēliem pieejamas vietnē http://www.jamieshomecookingskills.com/pdfs/activity/name%20that%20veg.pdf</p>	

Prezentācijas numurs	7.2.
Nosaukums	Veselība
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Dabaszinības - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Eiropas Savienības atbalsts veselīgam dzīvesveidam skolās - Eiropas Savienības programma “Skolas piens” - Eiropas Savienības programma “Skolas auglis”
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Viktorīna - Stāstījums - Diskusija

	<ul style="list-style-type: none"> - Reklāmas veidošana - Uzstāšanās - Prezentāciju un uzstāšanās vērtēšana - Izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Stundā var izmantot veselīga uztura piramīdu. Skolēni var izvērtēt savu ēdienkarti un tās atbilstību veselīga uztura pamatprincipiem.</p> <p>Veselīga uztura piramīda pieejama vietnē http://www.vm.gov.lv/index.php?id=197&top=117</p> <p>Mācot par piena nozīmi uzturā, skolotājam vēlams uzsvērt, ka veselīgs ir baltais piens, jo piens ar piedevām (piemēram, šokolādes u. c.) satur daudz cukura.</p> <p>Skolēni var veikt mājasdarbu — uzrakstīt veselīga ēdiena recepti un nākamajā stundā klasē sarīkot veselīgu ēdienu recepšu izstādi “Ēdam veselīgi”.</p>	

Prezentācijas numurs	7.3.
Nosaukums	Veselība
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Bioloģija - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropiešu uzskati par veselību kā vērtību - Eiropas Savienības noteiktie galvenie uzdevumi veselības aizsardzībā - Fiziski aktīva dzīvesveida aktualitāte Eiropas Savienībā - Eiropas Savienības nostāja pret smēķēšanu
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Viedokļa pamatojums - Informācijas izvērtēšana un grupēšana — svarīgākais un mazāk svarīgais - Datu izvērtēšana tabulā - Informācijas salīdzināšana - Diskusija - Burtu spēle - Akcijas — kampaņas plānošana, organizēšana - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Tēmas apguvi var organizēt vienā vai divās mācību stundās. Plakāta zīmēšana ir laikietilpīga, tāpēc tai jānotiek atsevišķā mācību stundā vai kā ārpusstundu pasākumam skolā.</p> <p>Stundas noslēgumā iespējams arī cits uzdevums — plakāta veidošana par tēmu “Fiziskas aktivitātes — veselīga dzīvesveida daļa”.</p> <p>Var organizēt mājasdarbu–interviju ar uzdevumu noskaidrot cilvēku attieksmi pret sportiskām aktivitātēm. Šāda uzdevuma veikšanai skolotājs klasē iepriekš informē skolēnus par to, kādi</p>	

jautājumi intervijā iekļaujami un kā intervija veicama. Būtiski pēc intervijas apkopot rezultātus, ar tiem iepazīstināt pārējos un izstrādāt rīcības plānu situācijas uzlabošanai.

8. tēma. Eiropas Savienība pasaulē

Prezentācijas numurs	8.4.
Nosaukums	Eiropas Savienība pasaulē
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Biznesa ekonomiskie pamati - Ģeogrāfija - Politika un tiesības - Latvijas un pasaules vēsture - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības loma pasaulē - ES ārpolitika - ES Kopējā ārpolitika un drošības politika - ES un attīstības sadarbība - Jauniešu iespējas līdzdarboties attīstības izglītībā - ES ārējās tirdzniecības politika - ES kaimiņattiecību politika
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Situāciju analīze - Darbs ar karti un attēliem - Jautājumi/atbildes - Darbs ar internetu - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Nodarbība paredzēta divām mācību stundām un saturiski sadalāma posmos.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eiropas Savienības nozīme pasaulē (3.–4. slaidis). Šis ir pavisam neliels ieskats, ko var papildināt, pirms vai pēc sniedzot pārskatu par Eiropas valstu ietekmi pasaulē, piemēram, vēsturiskā perspektīvā. 2. Ievads Eiropas Savienības ārpolitikas jautājumos (5.–14. slaidis). Lai skolēniem būtu vieglāk izprast ES ārpolitikas jautājumus, piemēros gūstams priekšstats, ko ES dara un kā rīkojas ārpolitikā. Pēc 13. slaida var pārrunāt aktuālos notikumus pasaulē un Eiropas Savienības nozīmi tajos. 14. slaidis apkopo nozīmīgāko par Eiropas Savienības ārpolitiku. Tālāk prezentācijā raksturotas ES ārpolitikas jomas. 3. Eiropas Savienības kopējā ārpolitika un drošības politika (15.–19. slaidis). 4. Eiropas Savienība un attīstības sadarbība (20.–24. slaidis). Pirms nodarbības daļas par attīstības sadarbības jautājumiem — lai skolēni labāk izprastu attīstības sadarbības būtību — var izmantot aktivitāti “Eiropas Savienība globālajā pasaulē” no 2010. gadā Konrāda Adenauera fonda izdotās politiskās izglītības burtnīcas “Brīnumainā Eiropa” (skat. 38. slaidu). 	

5. Eiropas Savienības ārējā tirdzniecība (25.–27. slaidis).
6. Eiropas Savienības kaimiņattiecību politika (28.–34. slaidis).
Nodarbības secību iespējams variēt atbilstīgi mērķiem un uzdevumiem, ko skolotājs izvirzījis mācību stundai.

9. tēma. Kultūra un māksla Eiropas Savienības dalībvalstīs

Prezentācijas numurs	9.2.
Nosaukums	Kultūra un māksla Eiropas Savienības dalībvalstīs (Bērnu un jauniešu literatūra)
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Sociālās zinības - Latviešu valoda - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Viens no Eiropas Savienības kultūras elementiem — literatūra - Ieskats dažādu Eiropas Savienības valstu autoru bērnu literatūras darbos
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Diskusija - Viktorīna - Kustību spēle - Zīmējumu veidošana un informācijas vizualizēšana - Zināšanu izvērtējums
Piezīmes Prezentācija sagatavota kā spēle, lai veicinātu skolēnu interesi par Eiropas Savienības valstu rakstniekiem un viņu darbiem. Skolotājam nodarbībā jāseko, lai neveidotos neveselīga konkurence, bet skolēni par viktorīnu izjustu prieku un interesi. Mācību nodarbībā ieteicams parādīt grāmatas, kas nodarbībā minētas. Skolotājs no grāmatām var citēt fragmentus, lai veicinātu skolēnu interesi par tām. Skolotājs var sagatavot nodarbības noslēgumam kādu pārsteiguma balvu skolēnam, kas izlasījis visvairāk literāro darbu, kuri nodarbībā minēti. Skolēnus var rosināt viktorīnas turpināšanai un mājās sagatavot nākamos jautājumus par citiem dažādu Eiropas Savienības valstu rakstnieku literārajiem darbiem.	

Prezentācijas numurs	9.3.
Nosaukums	Kultūra un māksla Eiropas Savienības dalībvalstīs (Svētku tradīcijas)
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Sociālās zinības - Vēsture

	- Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Kādus svētkus cilvēki svin dažādās Eiropas Savienības valstīs - Svētku tradīcijas dažādās kultūrās
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Diskusija - Mini lekcija - Nepabeigtie teikumi - Informācijas izvērtēšana, salīdzināšana - Kustību aktivitāte - Diskusija grupās - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Nodarbības laikā vēlams rosināt skolēnu iztēli un radošo garu. Skolotājs var izmantot attiecīgās valsts tautas mūziku un atskaņot to kā papildinājumu, stāstot par tradīcijām.</p> <p>Dažas idejas iespējām nodarbībā izmantot video un audio informāciju.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Video fragments par Jaunā gada sagaidīšanu Skansenā (3.–5. minūte) atspoguļo slavena zviedru aktiera, dziedātāja Jana Malmsjo skandēto A. Tenisona dzejoli “Atskan skaņi zvani” http://www.youtube.com/watch?v=turbGSddHzc&feature=related - Video fragments par maskām Venēcijas karnevālā http://www.youtube.com/watch?v=VSLZIXa6hEU&NR=1 - Video fragments par <i>Ommegang</i> festivālu Briselē http://www.youtube.com/watch?v=8abZeZsjJ_M - Video fragments par flamenko dejotājiem Kordobā (1.–3. minūte) http://www.youtube.com/watch?v=iepNs3AOfco&playnext=1&list=PLF3F61DDE02CB861D - Video fragments par ganāmpulka atgriešanās svētkiem Tirolē http://www.youtube.com/watch?v=IencOwnBomc 	

Prezentācijas numurs	9.4.
Nosaukums	Kultūra un māksla Eiropas Savienības dalībvalstīs (Eiropas kultūras galvaspilsētas)
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	2

Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Politika un tiesības - Ētika - Latvijas un pasaules vēsture - Kulturoloģija - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kas ir Eiropas kultūras galvaspilsētas - Kā pilsētas iegūst Eiropas kultūras galvaspilsētas titulu - Ko pilsētas iegūst, kļūstot par Eiropas kultūras galvaspilsētām
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Viedokļa formulēšana un pamatošana - Piemēru analīze - Mini lekcija - Darbs ar karti - Vizuālās informācijas analīze un interpretēšana - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes Pēc nodarbības vēlams rosināt skolēnus sagatavot <i>PowerPoint</i> prezentāciju par kādu no Eiropas kultūras galvaspilsētām un iepazīstināt ar to pārējos. Skolēnus var rosināt sagatavot pārskatu par to, ko Rīga darījusi, lai apliecinātu sevi kā Eiropas kultūras galvaspilsētu.</p>	

10. tēma. Dzīves kvalitāte un ilgtspējīgas attīstības jautājumi Eiropas Savienībā

Prezentācijas numurs	10.1.
Nosaukums	Ko darīt ar atkritumiem? (Dzīves kvalitāte un ilgtspējīga attīstība ES)
Skolēnu vecumposms	1.–3. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Dabaszinības - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Atkritumu šķirošana - Cilvēka un vides mijiedarbība - Atbildība par apkārtējās vides saudzēšanu
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Stāstījums - Darbs ar attēlu - Jautājumi/atbildes - Radoši uzdevumi - Informācijas vizualizēšana - Zināšanu izvērtējums

Piezīmes

3. slaidis

Pirms sarunas par atkritumu šķirošanu skolotājam jāizvērtē — jau no sākuma runāt visai klasei kopā vai sākt ar pāru darbu un turpināt ar visas klases sarunu par attēlā redzamo atkritumu šķirošanu.

5. slaidis

Dažādās Eiropas Savienības valstīs atkritumu šķirošana būtiski samazinājusi iedzīvotāju izdevumus par atkritumiem. Piemēram, Vācijas pavalstī Bavārijā kopš atkritumu šķirošanas sākšanas izmaksas par atkritumiem ievērojami samazinājušās. Plašāku informāciju var iegūt interneta vietnēs

http://www.focus.de/finanzen/banken/abfallgebuehren_aid_92359.html

<http://www.veit-energie.de/16-0-Praktische-Links.html>.

7. slaidis

Ja skolā, novadā vai pilsētā atkritumu šķirošanai ir citi noteikumi (piemēram, skolā ir īpaša vieta papīram), ieteicams tos pārrunāt.

8. slaidis

- Ledusskapi, datoru un mobilo tālruni var nodot īpašos lietotu elektropreču pieņemšanas punktus.
- Mašīnu riepas var nodot to tālākai pārstrādei īpašos punktus vai arī riepu maiņas servisos.
- Baterijas var nodot ikvienā veikalā, kur tās tirgo. Šim nolūkam veikalos ir īpašas kastītes.
- Velosipēda metāla sastāvdaļas var nodot metāla pieņemšanas punktus.

11. slaidis

Uzdevumu var veikt klasē vai mājās.

Prezentācijas numurs	10.2.
Nosaukums	Drošība internetā (Dzīves kvalitāte un ilgtspējīga attīstība ES)
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Sociālās zinības - Informātika - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Internets un tā ietekme uz mūsu ikdienu - Tīmekļa etiķete - Personīgā informācija internetā

	<ul style="list-style-type: none"> - Drošība internetā - Informācija par Eiropas Savienības finansētu pētījumu “ES bērni tiešsaistē”
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Jautājumi/atbildes - Situāciju analīzes - Diskusija - Darbs ar aptaujas rezultātiem un to interpretēšana - Radošs darbs un tā izvērtējums
<p>Piezīmes</p> <p>Skolotājam materiāls jāizvērtē atbilstīgi klases skolēnu pieredzei darboties interneta vidē; var izmantot tikai daļu no piedāvātā materiāla. Ja skolēniem ir liela pieredze darbam interneta vidē un būtu jāpaplašina apskatāmo jautājumu loks, var izmantot 7.–9. klases prezentāciju materiālu par drošību internetā.</p> <p><u>5. slaidis</u></p> <p>Sociālie tīkli ir vietnes, kur var izveidot savu profilu ar attēlu un informāciju par sevi, kā arī sazināties ar draugiem (www.draugiem.lv, www.one.lv, www.facebook.com, www.inbox.lv u. c.).</p> <p><u>6. slaidis</u></p> <p>Tiešsaistes sarunu istabās jeb tērzētavās (čatos) sarunāties ar draugiem iespējams bez fiziskas klātbūtnes. Tērzētavas reizēm iekļautas arī sociālajos tīklos.</p> <p><u>8. slaidis</u></p> <p>Situāciju analīzei jāvelta pietiekami daudz laika, lai uzzinātu, ar kādām situācijām skolēni, lietojot internetu, saskārušies ikdienā. Būtiski nevērtēt skolēnu teikto, jo tas var mazināt vai pārtraukt vēlmi dalīties ar klasesbiedriem un skolotāju! Par uzvedību internetā jautāts nākamajā slaidā, tad var pievērsties izturēšanās modeļiem skolēnu minētajās situācijās.</p> <p><u>11. slaidis</u></p> <p>Situācijas analizēt var visa klase kopā vai arī vispirms pa pāriem un pēc tam visi kopā.</p> <p><u>14. slaidis</u></p> <p>Runājot par internetā pieejamās informācijas izmantošanu, skolotājs var lietot piemērus no preses vai arī lūgt skolēniem atrast piemērus un nākamajā stundā tos pārrunāt.</p> <p><u>17.–19. slaidis</u></p> <p>Pētījumā “ES bērni tiešsaistē” Latvija nepiedalījās, tāpēc informācija par mūsu valsti pašlaik nav pieejama.</p> <p>Runājot par informācijas pieejamību internetā, ieteicams norādīt, ka sociālie tīkli piedāvā iespēju ierobežot fotogrāfiju un citas informācijas lietotāju skaitu. Piemēram, interneta vietnē www.draugiem.lv iespējams norādīt, ka fotogrāfijas atļauts aplūkot tikai tiem lietotājiem, kas reģistrēti kā draugi.</p>	

Prezentācijas numurs	10.3.
Nosaukums	Drošība internetā (Dzīves kvalitāte un ilgtspējīga attīstība ES)
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Informātika - Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Internets un tā ietekme uz mūsu ikdienu - Tīmekļa etiķete - Personīgā informācija internetā - Drošība internetā - Informācija par Eiropas Savienības finansētu pētījumu “ES bērni tiešsaistē”. Datoratkarība un tās pazīmes
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Mini lekcija - Jautājumi/atbildes - Situāciju analīze - Diskusija - Darbs ar aptaujas rezultātiem un to interpretēšana - Aptaujas izveide un datu apstrāde - Zināšanu izvērtējums
<p>Piezīmes Skolotājam jāizvērtē piedāvātais materiāls un atbilstīgi klases pieredzei un materiālā iekļauto jautājumu aktualitātei jāizmanto tikai daļa no piedāvātā.</p> <p><u>4. slaidis</u> Ieteicams pārliecināties, ka skolēni izprot jēdzienus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sociālais tīkls — interneta vietne, kur var izveidot savu profilu ar attēlu un informāciju par sevi, kā arī sazināties ar draugiem (www.draugiem.lv, www.one.lv, www.facebook.com, www.inbox.lv u. c.); - tiešsaistes sarunu istaba jeb tērzētava (čats) — interneta piedāvāta iespēja sarunāties ar draugiem, neesot kopā; tērzētavas reizēm iekļautas arī sociālajos tīklos. <p><u>9. slaidis</u> Situāciju analīzei ieteicams veltīt pietiekami daudz laika, lai uzzinātu, ar kādām situācijām, lietojot internetu, ikdienā saskārušies skolēni. Būtiski nevērtēt skolēnu teikto, jo tas var mazināt vai pārtraukt skolēnu vēlmi dalīties ar klasesbiedriem un skolotāju! Par uzvedību internetā jautā nākamais slaidis, tad var pievērsties arī skolēnu minētajām situācijām.</p> <p><u>12. slaidis</u> Var analizēt visa klase kopā vai vispirms pa pāriem un pēc tam kopā.</p>	

15. slaidis

Runājot par internetā pieejamās informācijas izmantošanu, skolotājs var lietot piemērus no preses vai lūgt skolēniem sameklēt piemērus un nākamajā stundā tos pārrunāt.

18.–20. slaidis

Pētījumā “ES bērni tiešsaistē” Latvija nepiedalījās, tāpēc informācija par mūsu valsti pašlaik nav pieejama.

Runājot par informācijas pieejamību internetā, ieteicams norādīt, ka sociālie tīkli piedāvā iespēju ierobežot fotogrāfiju un citas informācijas lietotāju skaitu. Piemēram, interneta vietnē www.draugiem.lv iespējams norādīt, ka fotogrāfijas atļauts aplūkot tikai tiem lietotājiem, kas reģistrēti kā draugi.

21.–22. slaidis

Ieteikumi apkopo būtiskāko, bet skolotājs pēc izvēles var turpināt sarunu ar skolēniem, pārrunājot, vai ir vēl citi ieteikumi, lai pasargātu sevi internetā.

24. slaidis

Piedāvātās datoratkarības pazīmes ir tikai daļa no visām pazīmēm. To atpazīšana konkrētos gadījumos bez speciālistu atzinuma nedod tiesības teikt: jā, tev ir izveidojusies datoratkarība. Lai to ievērotu, piedāvātā informācija ir bez personiskas norādes (netiek lietota forma “es” vai “viņš”); ar to strādājot, jāievēro ikviena skolēna tiesības nerunāt par savām izjūtām publiski.

11. tēma. Eiropas Savienības nākotne

Prezentācijas numurs	11.3.
Nosaukums	Eiropas Savienības nākotne
Skolēnu vecumposms	7.–9. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Sociālās zinības - Vēsture - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Kā valstis var pievienoties Eiropas Savienībai - Eiropas Savienības kandidātvalstis - Iemesli, kāpēc Šveice un Norvēģija nepievienojas Eiropas Savienībai
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Diskusija - Darbs ar grafiskajiem organizētājiem - Secinājumu veidošana - Darbs ar karti - Kustību aktivitāte

Piezīmes

- Jēdzieni “Eiropas Savienības kandidātvalstis” un “Eiropas Savienības potenciālie kandidāti” (5., 14. slaidis) tiek lietoti oficiālajā Eiropas Savienības terminoloģijā (*candidate countries* un *potential candidates*). Kandidātvalsts statusu noteiktā procedūrā ieguvušas Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Islande, Turcija, Melnkalne un Horvātija. Iespējamie kandidāti ir Albānija, Bosnija un Hercegovina, Serbija, Kosova. Kosovas statusa jautājumā Eiropas Savienība atbalsta ANO Drošības padomes Rezolūcijā Nr. 1244/99 pausto pieeju.
- Nodarbības sagatavošanas posmā skolēnu grupas var izveidot tēmā apskatāmo valstu vizītkartes — *PowerPoint* programmā, kolāžas veidā vai izmantojot citu veidu radošu pieeju.
- Stundas gaitā vēlams izmantot Eiropas politisko karti. Tēmā aplūkotās valstis kartē var apzīmēt ar dažādu krāsu karodziņiem — kandidātvalstis, potenciālie kandidāti u. tml.
- Refleksijas fāzes aktivitāti — nostāšanos pie skaitļu skalas (21., 22. slaidis) — iespējams variēt: papildināt ar citiem apgalvojumiem, aicināt skolēnus piedāvāt savas apgalvojumu idejas u. tml. Šīs aktivitātes galvenais uzdevums — rosināt skolēnu diskusiju, attīstīt argumentēšanas prasmi, radīt iespēju teorētisko zināšanu izmantošanai.

Prezentācijas numurs	11.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības nākotne
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Politika un tiesības - Klases stunda - Vēsture
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Eiropas Savienības nākotnes attīstības stratēģija “Eiropa 2020” - Latvijas uzdevumi stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanā - Eiropas Savienības nākotnes attīstības izaicinājumi
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Jautājumi/atbildes - Diskusija - Mini lekcija - Prognozēšana - Argumentēts pārspriedums
Piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> - Ierosināšanas aktivitātē (3. slaidis) ieteicams skolēnus mudināt savas personīgās un Eiropas Savienības nākotnes vīzijas veidot iespējami konkrētas un balstīt faktos. - 8. slaidā uzskaitīti Latvijas rīcības virzieni stratēģijas “Eiropa 2020” ieviešanai. Organizējot diskusiju par rīcības virzieniem, vēlams aktualizēt starppriekšmetu saikni — aicināt skolēnus izmantot citos mācību priekšmetos (ekonomikā, vēsturē, ģeogrāfijā u. c.) apgūto. - Nodarbības noslēgumā piedāvāts mājasdarbs (20. slaidis) — argumentētā pārsprieduma

veidošana. Pedagoģs pārliecinās, vai skolēni izprot katru no slaidā minētajiem pārsprīduma vērtēšanas kritērijiem. Atbilstīgi skolēnu interesēm un spējām, tēmai atvēlētajam laikam un citiem faktoriem skolotājs nosaka pārsprīduma apjomu un, ja nepieciešams, pievieno citus vērtēšanas kritērijus. Pēc darba veikšanas ieteicama arī kopīga pārsprīdumu analīze — raksturīgākās kļūdas, to pārvarēšanas iespējas, veiksmīgu pārsprīdumu fragmentu citējums u. c. Skolēnus var iesaistīt klasesbiedru pārsprīdumu vērtēšanā.

12. tēma. Eiropas Savienības iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība

Prezentācijas numurs	12.4.
Nosaukums	Eiropas Savienības iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Politika un tiesības - Latvijas un pasaules vēsture - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kas ir pilsoniskā līdzdalība - Pilsoniskās līdzdalības veidi - Eiropas Savienības piedāvātās līdzdalības iespējas - Eiropas Parlamenta vēlēšanas - Lūgumraksts Eiropas Parlamentam - Eiropas pilsoņu iniciatīva - Eiropas tiesību aktu sabiedriskā apspriešana - Sazināšanās iespējas ar Eiropas institūciju amatpersonām
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Mini lekcija - Situāciju analīze - Jautājumi/atbildes - Darbs ar internetu - Video sižetu analīze - Diskusija - Zināšanu izvērtējums
Piezīmes	
<p>Nodarbība paredzēta vienai vai divām mācību stundām. Materiālu var izmantot kopā vai pa daļām, papildinot kāda jautājuma apskatu; piemēram, sadaļas par Eiropas Parlamenta vēlēšanām un lūgumrakstu Eiropas Parlamentam var pievienot nodarbībai par Eiropas Savienības institūcijām un lēmumu pieņemšanu.</p> <p><u>Nodarbības saturs</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas ir pilsoniskā līdzdalība un tās veidi (3.–10. slaidis). 2. Kopsavilkums par pilsoniskās līdzdalības iespējām Eiropas Savienībā (11. slaidis). 3. Eiropas Parlaments un pilsoniskās līdzdalības veidi (12.–15. slaidis). 4. Eiropas pilsoņu iniciatīva (16.–20. slaidis). 5. Eiropas Savienības tiesību akti un to sabiedriskā apspriešana (21.–23. slaidis). 	

6. Sazināšanās iespējas ar Eiropas Savienības institūciju amatpersonām (24.–26. slaidis).
7. Tematu apkopojošā aktivitāte (27. slaidis).
Nodarbībā raksturotās pilsoniskās līdzdalības iespējas Eiropas Savienībā ir tikai daļa no visiem ES pilsoniskās līdzdalības veidiem. Skolotājs var tematu paplašināt un aplūkot arī citus pilsoniskās līdzdalības veidus.

13. tēma. Vienoti dažādībā

Prezentācijas numurs	13.4.
Nosaukums	Vienoti dažādībā
Skolēnu vecumposms	10.–12. klase
Ieteicamais stundu skaits	1–2
Ieteicamie mācību priekšmeti	<ul style="list-style-type: none"> - Kulturoloģija - Klases stunda - Filozofija - Ētika
Satura pamatjautājumi	<ul style="list-style-type: none"> - Kultūras aisberga metafora kultūras jēdziena izpratnei - Eiropas Savienības iniciatīvas kultūru dialoga veicināšanai - Valodu daudzveidības saglabāšana un apguves sekmēšana kā viens no kultūru dialoga veicināšanas instrumentiem Eiropas Savienībā
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Diskusija - Pieredzes aktualizēšana - Kultūras aisberga veidošana - Situāciju analīze - Domu kartes veidošana - Asociāciju veidošana - Dubultā dienasgrāmata
Piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> - Ierosināšanas aktivitāte — darbs ar kultūras aisberga metaforu veicina izpratni par jēdziena “kultūra” sarežģīto raksturu. Pirms uzdevuma veikšanas skolotājam būtu jānosauc daži piemēri īpašībām, raksturojošām pazīmēm, kas ievietoamas katrā no aisberga daļām. Analizējot uzdevuma rezultātus (11., 12. slaidis), vēlams ieplānot pietiekamu laiku diskusijai. - Eiropas Savienības devīze “<i>United in diversity</i>” dažādos informācijas avotos latviešu valodā tulkota atšķirīgi — vienota dažādībā, vienoti dažādībā, vienotība dažādībā, vienoti daudzveidībā. Mācību materiālā izmantota devīze “Vienoti dažādībā”. Autori uzskata — daudzskaitļa formas lietojums pastiprina izpratni, ka savienība apvieno dažādus cilvēkus un valstis. - Būtiska nodarbības daļa ir skolēnu pieredzes aktualizēšana kultūru saskarsmes un kultūru dialoga jomā. Tāpēc īpaši svarīgi aktualizēt izglītojamo personiskās pieredzes stāstus —

- sarunāties gan par pozitīvu, gan sarežģītu pieredzi kultūru saskarsmes laukā.
- Domu kartes veidošanai (24. slaidis) vajadzētu būt ilgstošam procesam. Ieteicams šo karti kā vizuālu mācīšanās elementu pastāvīgi papildināt un saglabāt klasē pie sienas iespējami ilgāku laiku.

14. tēma. Eiropas iedzīvotāju vērtības

Prezentācijas numurs	14.2.
Nosaukums	Eiropas iedzīvotāju vērtības (Kā izmantot aptaujas sabiedrības viedokļa noskaidrošanai)
Skolēnu vecumposms	4.–6. klase
Ieteicamais stundu skaits	1
Ieteicamie mācību priekšmeti	- Sociālās zinības - Klases stunda
Satura pamatjautājumi	- Kas ir aptaujas - Kā veikt aptauju - Kas ir Eiroparometrs - Eiropas iedzīvotāju vērtības
Mācību metodes/metodiskie paņēmieni	- Jautājumi/atbildes - Mini lekcija - Diskusija - Pieredzes aktualizēšana - Statistikas datu analīze - Nepabeigtie teikumi
Piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> - Nodarbībā ir divi galvenie satura jautājumi — aptauja kā socioloģiskās pētniecības instruments (prasmju joma), “Eiroparometrs” un Eiropas iedzīvotāju vērtības (zināšanu joma). Izpratnes veidošana par abiem šiem jautājumiem rit paralēli — sniedzot skolēniem gan saturiskas zināšanas, gan praktiskas prasmes aptauju organizēšanā. - Tēmas izpratnei īpaši svarīgi ir aktualizēt skolēnu iepriekšējo pieredzi kā aptauju respondentiem un kā aptauju organizētājiem (5. slaidis). Būtiska sarunas daļa jāatvēl socioloģiskās pētniecības ētikas jautājumiem — datu anonimitātei un aizsardzībai, pētījuma uzticamības kritērijiem, kā arī datu apkopošanas un interpretācijas jautājumiem (7. slaidis). - Vēlams skolēniem parādīt kādu “Eiroparometra” aptauju drukātā formā, lai viņi gūtu priekšstatu par pētījumu apjomu, struktūru, datu noformēšanas iespējām. Visas “Eiroparometra” aptaujas pieejamas vietnē http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm, bet 2010. gada rudens aptauja par situāciju Latvijā (latviešu valodā) — http://ec.europa.eu/latvija/documents/aaa_pievienotie_faili/20110223_eb74_national_report.doc